

## **Η νέα απαγόρευση συναθροίσεων και το Σύνταγμα**

Η ελληνική κυβέρνηση έχει θέσει από τις 13 Ιανουαρίου σε δημόσια διαβούλευση το σχέδιο νόμου με τίτλο «*Εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, Προστασία της Ακαδημαϊκής Ελευθερίας, Αναβάθμιση του Ακαδημαϊκού Περιβάλλοντος και άλλες διατάξεις*»<sup>1</sup>. Το εν λόγω νομοσχέδιο έχει προκαλέσει τις αντιδράσεις σύσσωμης της πανεπιστημιακής κοινότητας, των φοιτητικών συλλόγων, των συλλόγων διδασκόντων, των Συγκλήτων των Ιδρυμάτων, ακόμα και των πρυτανικών αρχών. Αιχμή αυτών των αντιδράσεων αποτελεί η σύσταση Ομάδων Προστασίας Πανεπιστημιακού Ιδρύματος (Ο.Π.Π.Ι.) που θα στελεχώνονται από κατώτερους αξιωματικούς της ΕΛ.ΑΣ. και ειδικούς φρουρούς και οι οποίες θα είναι αρμόδιες για την άσκηση αστυνομικών καθηκόντων, όπως η αποτροπή τέλεσης αδικημάτων εντός των χώρων των Α.Ε.Ι., η πραγματοποίηση περιπολιών και η αντιμετώπιση της παραβατικότητας. Η σχετική πρόβλεψη έχει επικριθεί από τη συνταγματική θεωρία ως αντιβαίνουσα στο άρθρο 16 του Συντάγματος που προβλέπει το «πλήρως αυτοδιοίκητο» των Πανεπιστημίων και προστατεύει την ακαδημαϊκή ελευθερία<sup>2</sup>.

Η απάντηση της κυβέρνησης απέναντι στις συγκεντρώσεις που έχουν εξαγγελθεί για το συγκεκριμένο νομοσχέδιο είναι δυστυχώς μια αυταρχική «φυγή προς τα εμπρός». Ειδικότερα, με την υπ' αριθμ. 1029/8/18- κδ' (ΦΕΚ Β' 242/25-1-2021) Απόφαση του Αρχηγού της ΕΛΑΣ, απαγορεύονται όλες οι δημόσιες υπαίθριες συναθροίσεις στο σύνολο της Επικράτειας, στις οποίες συμμετέχει πλήθος άνω των εκατό (100) ατόμων, από την Τρίτη 26 Ιανουαρίου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 1 Φεβρουαρίου 2021 και ώρα 6:00. Η εν λόγω Απόφαση – τρίτη κατά σειρά απόφαση απαγόρευσης δημόσιων υπαίθριων συναθροίσεων από την 14.11.2020 έως σήμερα- στερείται, όπως και οι προηγούμενες, του αναγκαίου συνταγματικού ερείσματος ενώ έρχεται σε τριβή με την αρχή της νομιμότητας για περισσότερους λόγους. Μάλιστα, τα προβλήματα που ανακύπτουν δεν αντιμετωπίζονται πειστικά ούτε από την αύξηση του ορίου των συμμετεχόντων σε εκατό άτομα.

***1. Η αντισυνταγματικότητα του άρθρου 68 της από 20.03.2020 ΠΝΠ και της από 25.1.2021 Απόφασης του Αρχηγού της Αστυνομίας εξαιτίας της επιβολής απαγόρευσης συναθροίσεων για λόγους που ανάγονται στην δημόσια υγεία.***

<sup>1</sup> Βλ. <http://www.opengov.gr/ypεpθh/?p=5836>.

<sup>2</sup> Βλ. ενδεικτικά αντί πολλών Ξ. Κοντιάδη, «Η αυτοπροστασία των πανεπιστημίων», <https://www.syntagmawatch.gr/trending-issues/h-aytoprostatia-twn-panepistimiwn/>.

Όπως προκύπτει από το άρθρο 11 του Συντάγματος<sup>3</sup>, η άσκηση της αρμοδιότητας της επιβολής απαγόρευσης δημόσιων υπαίθριων συναθροίσεων στην Αστυνομία διέρχεται της επιφύλαξης υπέρ του νόμου. Είναι εξίσου προφανές ότι οι όποιοι περιορισμοί στο δικαίωμα στη συνάθροιση μπορούν να επιβληθούν μόνον για τους περιοριστικά αναφερόμενους στο Σύνταγμα λόγους και για κανέναν άλλον. Σε αυτούς, όμως, δεν περιλαμβάνεται η προστασία της δημόσιας υγείας την οποία επικαλείται η Απόφαση του Αρχηγού της ΕΛ.ΑΣ. αλλά μόνον η δημόσια ασφάλεια και η σοβαρή διατάραξη της κοινωνικοοικονομικής ζωής (παρ. 2). Αλυσιτελώς, εξάλλου, η Απόφαση του Αρχηγού της ΕΛ.ΑΣ. επικαλείται το άρθρο 11 παρ. 2 της ΕΣΔΑ αφού αυτό δεν μπορεί να αξιοποιηθεί για την δικαιολόγηση πρόσθετων περιορισμών στο δικαίωμα της συνάθροισης ενόψει της αδιάσπικτης διατύπωσης του άρθρου 53 της Σύμβασης που ορίζει ότι «Ουδεμία των διατάξεων της παρούσης Συμβάσεως δύναται να ερμηνευθή ως περιορίζουσα ή αναιρούσα τα δικαιώματα του ανθρώπου και θεμελιώδεις ελευθερίας τα οποία τυχόν αναγνωρίζονται συμφώνως προς τους νόμους οιοδήποτε των συμβαλλομένων μερών ή προς πάσαν άλλην σύμβαση την οποίαν ταύτα έχουν υπογράψει». Τέλος, στον εκτελεστικό του Συντάγματος νόμο, ο νομοθέτης δεν συμπεριέλαβε την προστασία της δημόσιας υγείας μεταξύ των λόγων που μπορεί να δικαιολογήσουν περιορισμό του δικαιώματος στη συνάθροιση (άρθρο 7 παρ. 1 ν. 4703/2020) παρότι οι σχετικοί κανόνες δικαίου τέθηκαν σε ισχύ εν μέσω πανδημίας.

## ***2. Η αντισυνταγματικότητα της καθολικής απαγόρευσης συναθροίσεων σε ολόκληρη την Επικράτεια για μία εβδομάδα.***

Ακόμη, όμως, και αν θεωρούνταν ότι η δημόσια υγεία αποτελεί λόγο απαγόρευσης συναθροίσεων, και πάλι η καθολική απαγόρευση όλων των συναθροίσεων που προστατεύονται από το άρθρο 11 του Συντάγματος και υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του ν. 4703/2020 για μία ολόκληρη εβδομάδα αντίκειται στο Σύνταγμα. Σύμφωνα με τη συνταγματική θεωρία, η λέξη «γενικά» στο συνταγματικό κείμενο δεν ενεργοποιεί κάποια αρμοδιότητα της αστυνομικής αρχής να απαγορεύσει τις συναθροίσεις σε ολόκληρη την Επικράτεια για λόγους δημόσιας ασφάλειας αλλά αναφέρεται σε συγκεκριμένη, επικείμενη συνάθροιση, η οποία έχει εξαγγελθεί για ορισμένο τόπο και χρόνο<sup>4</sup>. Οποιαδήποτε

---

<sup>3</sup> Που ορίζει ότι «1. Οι Έλληνες έχουν το δικαίωμα να συνέρχονται ήσυχα και χωρίς όπλα. 2. Μόνο στις δημόσιες υπαίθριες συναθροίσεις μπορεί να παρίσταται η αστυνομία. Οι υπαίθριες συναθροίσεις μπορούν να απαγορευτούν με αιτιολογημένη απόφαση της αστυνομικής αρχής, γενικά, αν εξαιτίας τους επίκειται σοβαρός κίνδυνος για τη δημόσια ασφάλεια, σε ορισμένη δε περιοχή, αν απειλείται σοβαρή διατάραξη της κοινωνικοοικονομικής ζωής, όπως νόμος ορίζει».

<sup>4</sup> Βλ. Α. Καϊδατζή, Αντισυνταγματική αναστολή της ελευθερίας συνάθροισης, *Εφημερίδα των Συντακτών*, 16.11.2020, Γ. Σωτηρέλη, Από την τοπική απαγόρευση στη γενική αναστολή των δημόσιων υπαίθριων

διαφορετική προσέγγιση, που αντιδιαστέλλει (με αμιγώς γεωγραφικά κριτήρια) την επίμαχη λέξη με την φράση «σε ορισμένη περιοχή», οδηγεί σε έμμεση πλήρη αναστολή του δικαιώματος στην συνάθροιση, η οποία, όμως, επιτρέπεται μόνον αν εφαρμοστεί το άρθρο 48 του Συντάγματος. Είναι κοινός τόπος, βέβαια, ότι για την αξιοποίηση της τελευταίας διάταξης προϋποτίθεται η τήρηση ειδικής κοινοβουλευτικής διαδικασίας ενώ, σε κάθε περίπτωση, μία τέτοια ενέργεια θα ήταν αλυσιτελής αφού η προστασία της δημόσιας υγείας δεν περιλαμβάνεται στους λόγους θέσης της χώρας σε κατάσταση πολιορκίας. Εν τω μεταξύ, αξίζει να σημειωθεί ότι το Αρχηγείο της ΕΛ.ΑΣ. έχει ήδη διευκρινίσει ότι η Απόφαση του Αρχηγού της Αστυνομίας «δεν σχετίζεται με οποιαδήποτε προγραμματισμένη συνάθροιση»<sup>5</sup>.

### ***3. Η αντισυνταγματικότητα της από 25.1.2021 Απόφασης του Αρχηγού της Αστυνομίας ενόψει της αρχής της αναλογικότητας.***

Ως γνωστόν, οι όποιοι περιορισμοί των συνταγματικών δικαιωμάτων θα πρέπει να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 25 του Συντάγματος και σημαίνει ότι: (α) Το μέτρο που επιλέγεται για την επίτευξη των σκοπών που έχουν τεθεί να τελεί σε συνάφεια με αυτό, δηλαδή να είναι κατάλληλο και πρόσφορο για την εξυπηρέτησή του. (β) Το περιοριστικό μέτρο να είναι το αναγκαίο. Να μην μπορεί, δηλαδή, να εξυπηρετηθεί ο σκοπός του περιορισμού που επιβάλλεται στην άσκηση ενός δικαιώματος με άλλο ηπιότερο μέτρο. (γ) Οι περιορισμοί δεν θα πρέπει να καταργούν τον πυρήνα του ίδιου του δικαιώματος. Ο περιορισμός δεν μπορεί να είναι απεριόριστος σε έκταση και σε διάρκεια, ούτε να καταλήγει στην πρακτική απαγόρευση ενός δικαιώματος.

Στην προκείμενη περίπτωση, η παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας είναι άμεση απόρροια της παραβίασης του πυρήνα του δικαιώματος στη συνάθροιση. Σε κάθε περίπτωση, από πουθενά δεν προκύπτει ότι το μέτρο της αναστολής των συναθροίσεων που υπάγονται στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου 11 του Συντάγματος είναι όντως αναγκαίο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού. Σημειωτέον μάλιστα ότι η επιστημονική γνωμοδότηση που προηγήθηκε της από 23.1.2021 ΚΥΑ (ΦΕΚ 186Β΄) κατέληξε στο ακριβώς αντίθετο συμπέρασμα, αφού το άρθρο 1, υπό α/α: 1 στον σχετικό Πίνακα της ΚΥΑ προέβλεπε ότι οι συναθροίσεις/δημόσιες ή κοινωνικές εκδηλώσεις, ανεξαρτήτως χώρου ιδιωτικού ή δημόσιου, εσωτερικού ή εξωτερικού τελούν σε αναστολή με την επιφύλαξη, όμως, των δημόσιων

---

συναθροίσεων: Συνταγματικά προβλήματα και (αχρείαστες) πολιτικές εντάσεις, σε [www.constitutionalism.gr](http://www.constitutionalism.gr), τελευταία επίσκεψη: 26.1.2021, Κ. Χρυσόγονο/Σ. Βλαχόπουλο, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, 2019, σελ. 519.

<sup>5</sup> <https://www.lifo.gr/now/greece/311235/dieykriniseis-tis-elas-gia-tin-apagoreysi-ton-synathroiseon>, τελευταία επίσκεψη: 26.1.2021.

υπαίθριων συναθροίσεων του άρθρου 11 του Συντάγματος και του ν. 4703/2020. Έτσι, ουδέποτε αξιολογήθηκε κατά πόσο ηπιότεροι περιορισμοί (π.χ. διενέργεια των συναθροίσεων με την τήρηση των προβλεπόμενων υγειονομικών μέτρων) θα επιτύγχαναν τον ίδιο σκοπό, μην καταλήγοντας σε απαγόρευση ενός συνταγματικού δικαιώματος. Τέτοιες δυνατότητες βρισκόντουσαν στη διάθεση του Αρχηγού της Αστυνομίας, ο οποίος όμως επέλεξε την παράνομη οδό της αναστολής του άρθρου 11 του Συντάγματος. Σημειωτέον, επίσης, ότι η ευρωπαϊκή νομολογιακή τάση κινείται προς την αντίθετη κατεύθυνση σε σχέση με αυτήν που ακολούθησε ο Έλληνας κανονιστικός νομοθέτης. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του Bundesverfassungsgericht, το οποίο αποδοκίμασε τους απόλυτους περιορισμούς συνταγματικών δικαιωμάτων και εξέδωσε αλληπάλληλες αποφάσεις σε σχέση προς την απαγόρευση συναθροίσεων<sup>6</sup>.

#### **4. Η μη τήρηση του ουσιώδους τύπου διαδικασίας κατά την έκδοση της από 25.1.2021 Απόφασης του Αρχηγού της Αστυνομίας.**

Το άρθρο 68 της από 20.03.2020 ΠΝΠ ορίζει ότι η Απόφαση του Αρχηγού της Αστυνομίας διά της οποίας επιβάλλεται απαγόρευση των συναθροίσεων εκδίδεται «μετά από γνώμη της Εθνικής Επιτροπής προστασίας της Δημόσιας Υγείας έναντι του κορωνοϊού COVID-19». Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 20 ΚΔΔ/σίας «1. Όπου ο νόμος, για την έκδοση διοικητικής πράξης, προβλέπει προηγούμενη γνώμη (απλή ή σύμφωνη) ή πρόταση άλλου οργάνου, η μεν γνώμη διατυπώνεται ύστερα από ερώτημα του οργάνου που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα, η δε πρόταση υποβάλλεται με πρωτοβουλία του προτείνοντος οργάνου. Η γνώμη ή η πρόταση, πρέπει να είναι έγγραφη, αιτιολογημένη και επίκαιρη κατά το περιεχόμενό της. (...) 4. Αν η απλή γνώμη δεν υποβληθεί μέσα στην προθεσμία που έχει ταχθεί προς τούτο από το νόμο ή από το αποφασίζον όργανο ή, σε κάθε περίπτωση, μέσα σε εύλογο χρόνο, η διοικητική πράξη μπορεί να εκδοθεί και χωρίς αυτήν.».

Ενόψει των διατάξεων του άρθρου 20 ΚΔΔ/σίας, όπως ερμηνεύονται παγίως από το Συμβούλιο της Επικρατείας, η πρόβλεψη χορήγησης γνώμης πριν την έκδοση πράξης δημιουργεί στο αποφασίζον όργανο την υποχρέωση να διατυπώσει ερώτημα στο γνωμοδοτικό όργανο άλλως η πράξη καθίσταται ακυρωτέα λόγω παράβασης ουσιώδους τύπου της διαδικασίας<sup>7</sup>. Πρόκειται, δε, για πλημμέλεια που, καταρχήν, δεν μπορεί να

<sup>6</sup> Βλ. ενδεικτικά BVerfG, Beschluss der 1.Kammer des Ersten Senats vom 15.April 2020 - 1 BvR 828/20 -, Rn. 14 και BVerfG, Beschluss der 1. Kammer des Ersten Senats vom 17. April 2020- 1 BvQ 37/20 -, Rn. 1-43.

<sup>7</sup> Ας μας επιτραπεί η παραπομπή σε Χ. Κουρουνή/Β. Τσιγαρίδα, Το Σύνταγμα, οι συναθροίσεις και η Εθνική Επιτροπή προστασίας της δημόσιας υγείας, σε [www.syntagmawatch.gr](http://www.syntagmawatch.gr), τελευταία επίσκεψη: 26.1.2021.

καλυφθεί εκ των υστέρων καθ' οιονδήποτε τρόπο<sup>8</sup>. Εξάλλου, προκειμένου να είναι νόμιμη η γνωμοδότηση, οφείλει να είναι πλήρως αιτιολογημένη αφού αποσκοπεί στην διαφώτιση του αποφασίζοντος οργάνου αλλά και επίκαιρη, δηλαδή να λαμβάνεται εντός του προβλεπόμενου χρόνου και όχι καθ' υπέρβασή του<sup>9</sup>. Αυτονόητο είναι, τέλος, ότι η γνωμοδότηση οφείλει να αφορά στο ζήτημα για το οποίο καλείται να αποφασίζει το αποφασίζον όργανο ή, αλλιώς, στο αντικείμενο της (ατομικής ή κανονιστικής) πράξης και όχι σε διαφορετικό.

Στην προκείμενη περίπτωση, είναι εμφανές ότι ο Αρχηγός της Αστυνομίας ούτε τη γνώμη της Επιτροπής ζήτησε, ούτε η γνώμη της Επιτροπής τέθηκε υπόψη του ούτε, εν πάση περιπτώσει, αξιοποιήθηκε οποιαδήποτε επίκαιρη γνωμοδότηση του αρμόδιου οργάνου προ της έκδοσης της από 25.1.2021 Απόφασης. Αντίθετα, ο Αρχηγός της Αστυνομίας επικαλέστηκε, στο προοίμιο της από 25.1.2021 Απόφασής του την από 22.1.2021 γνώμη της Εθνικής Επιτροπής Προστασίας Δημόσιας Υγείας έναντι του κορωνοϊού COVID-19, η οποία, όμως, είναι άσχετη με την πράξη που εξέδωσε. Πρόκειται, συγκεκριμένα, για τη γνωμοδότηση που λήφθηκε υπόψη προ της έκδοσης της από 23.1.2021 ΚΥΑ (ΦΕΚ 186Β') και έχει αντίθετο περιεχόμενο σε σχέση με την από 25.1.2021 Απόφαση του Αρχηγού της Αστυνομίας αφού, όπως ήδη σημειώθηκε, εξαίρεσε τις δημόσιες υπαίθριες συναθροίσεις από την αναστολή. Εξάλλου, το μέλος της Επιτροπής καθηγητής Βατόπουλος δήλωσε ρητά ότι πριν από την από 25.1.2021 Απόφαση του Αρχηγού της ΕΛ.ΑΣ. δεν υπήρξε σχετική εισήγηση της Επιτροπής<sup>10</sup>.

### **5. Το ανατιολόγητο της από 25.1.2021 Απόφασης του Αρχηγού της Αστυνομίας**

Στην ελληνική έννομη τάξη, οι κανονιστικές πράξεις δεν αιτιολογούνται εκτός αν τούτο προβλέπεται ρητά. Τέτοια άμεση ή έμμεση πρόβλεψη για αιτιολόγηση κανονιστικής πράξης, δηλαδή της πράξης με την οποία περιορίζεται το δικαίωμα στη συνάθροιση, περιλαμβάνει (i) το άρθρο 11 παρ. 2 Συντάγματος (βλ. ανωτέρω, υπό 2.β), (ii) το άρθρο 7 ν. 4703/2020, το οποίο, μάλιστα, μνημονεύει εξαντλητικά τα στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη προ της απαγόρευσης, αλλά και (iii) η διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 68 της από 20.03.2020 Π.Ν.Π. Ακόμη, δε, και αν η τελευταία ρύθμιση δεν κάνει ρητή μνεία στην υποχρέωση αιτιολόγησης της απόφασης, η τεολογία της και η σύμφωνη με το άρθρο 11 παρ. 2 Συντάγματος ερμηνεία της το επιτάσσει αφού πρόκειται για την μία από τις δύο συνταγματικές διατάξεις που απαιτούν ειδικά την αιτιολογία των κανονιστικών πράξεων που αφορούν στην

<sup>8</sup> Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 2746/2014, 1466/2010, 2162/2003, ΔΕφΑθ 1505/2014 κ.ο.κ.

<sup>9</sup> Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 4495/2011.

<sup>10</sup> <https://www.ieidiseis.gr/eidiseis/yejia/item/77585-vatopoulos-i-apagorefsi-synathroiseon-den-itan-protasi-tis-epitropis>, τελευταία επίσκεψη: 26.1.2021.

απαγόρευση/τον περιορισμό των δημόσιων υπαίθριων συναθροίσεων<sup>11</sup>. Ωστόσο, στην προκείμενη περίπτωση, ο Αρχηγός της Αστυνομίας παρέλειψε να αιτιολογήσει, με τρόπο που να πληροί τα κριτήρια της νομολογίας του ΣτΕ, την απόφασή του αλλά και την απόκλισή του από την από 22.1.2021 γνωμοδότηση της αρμόδιας Επιτροπής.

Βέβαια, ελλείπει οιασδήποτε κρίσης των ειδικών, δεν χρειάζεται να είναι κανείς ιδιαίτερα καχύποπτος απέναντι στην εκτελεστική εξουσία για να θέσει το εξής ερώτημα: Με ποια κριτήρια επελέγη ο αριθμός «100» από τον Αρχηγό της Αστυνομίας; Οι παραδοξότητες στις οποίες καταλήγει η εφαρμογή της απόφασης είναι προφανείς: Η κανονιστικώς δρώσα διοίκηση μοιάζει να θεωρεί ότι ο κίνδυνος διασποράς του ιού παραμένει αυτούσιος είτε οι εκατό άνθρωποι συγκεντρωθούν στην μικρή πλατεία επαρχιακής πόλης είτε συγκεντρωθούν σε κεντρική λεωφόρο της Αθήνας. Στην πραγματικότητα, δύσκολα μπορεί να αμφισβητηθεί ότι η επιλογή του πρώτου τριψηφίου ακέραιου αριθμού είναι εντελώς τυχαία και έχει μόνον συμβολικό χαρακτήρα. Δυστυχώς, αυτό είναι το κόστος της κακής και αυθαίρετης νομοθέτησης που αντί να λάβει υπόψη της, ως διδάσκει η διεθνής νομολογία, συγκεκριμένα δεδομένα προτού περιορίσει -σε ακραίο βαθμό που φτάνει έως την απαγόρευση- ένα συνταγματικό δικαίωμα εκκινεί από την θέση ότι εν καιρώ πανδημίας η άσκηση κάποιων συνταγματικών δικαιωμάτων, καταρχάς, απαγορεύεται.

### **Αντί επιλόγου**

Οι ως άνω περιγραφόμενες υπερβάσεις του Συντάγματος δεν ήταν αρκετές για την κρατική εξουσία.

Το *add insult to injury*, το Αρχηγείο της ΕΛ.ΑΣ. έσπευσε να διευκρινίσει ότι η επίμαχη απόφαση «δεν σχετίζεται με οποιαδήποτε προγραμματισμένη συνάθροιση, ενώ επίσης δεν αφορά στην παρουσία πολιτών σε εμπορικά σημεία, καταστήματα», οι δε κυβερνητικές πηγές ξεκαθάρισαν ότι το συγκεκριμένο μέτρο «αφορά αποκλειστικά στις συναθροίσεις και όχι στον συνωστισμό στα καταστήματα»<sup>12</sup>. Με αυτόν τον τρόπο, το Αρχηγείο της ΕΛΑΣ και οι κυβερνητικές πηγές κατάφεραν να γελοιοποιήσουν προληπτικά οποιονδήποτε θα τολμούσε να πάρει σοβαρά τον ισχυρισμό ότι η Απόφαση του Αρχηγού της ΕΛ.ΑΣ. είχε οποιαδήποτε σχέση με την προστασία της δημόσιας υγείας. Τι υπαγορεύει τις αλλεπάλληλες απαγορεύσεις

---

<sup>11</sup> Β. Γκέρτσο/Ε. Πρεβεδούρου/Δ. Πυργάκη (-Β. Καγάλη), Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας-Ερμηνεία κατ' άρθρο, 2019, σ. 567.

<sup>12</sup> <https://www.lifo.gr/now/greece/311235/dieykriniseis-tis-elas-gia-tin-apagoreysi-ton-synathroiseon>, τελευταία επίσκεψη: 26.1.2021.

συναθροίσεων και την αλλοπρόσαλλη δικαιολόγησή τους; Ας το ξαναπούμε<sup>13</sup>: μια γυμνή, αδυσώπητη *raison d'état*, όχι βεβαίως με γνώμονα την κρατική μέριμνα για τη δημόσια υγεία αλλά την κρατική βούληση δραστηκής συρρίκνωσης των ελευθεριών συλλογικής δράσης ώστε να εμποδίζεται η έκφραση των κοινωνικών αντιστάσεων απέναντι στην κυβερνητική πολιτική. Πρόκειται για την ίδια πολιτική που, εκκινώντας την διαδικασία θέσης σε ισχύ ενός νόμου ο οποίος συναντά την αντίδραση της συντριπτικής πλειοψηφίας των ενδιαφερομένων, αδιαφορεί επιδεικτικά για το πρόσφατο Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, που κάλεσε τις εθνικές κυβερνήσεις «να απέχουν από την θέσπιση μέτρων με ισχυρό αντίκτυπο στα θεμελιώδη δικαιώματα» και τούτο «ιδίως σε μια κατάσταση όπου οι ανησυχίες για τη δημόσια υγεία δεν επιτρέπουν τη δέουσα δημοκρατική συζήτηση και την ασφαλή διαμαρτυρία»<sup>14</sup>.

Χαράλαμπος Κουρουνδής, ΔΝ, υπότροφος μεταδιδακτορικός ερευνητής Νομικής ΑΠΘ,  
Δικηγόρος  
Βασίλης Τσιγαρίδας, ΔΝ, Δικηγόρος

---

<sup>13</sup> Χ. Κουρουνδή/Β. Τσιγαρίδα, ό.π..

<sup>14</sup> <https://www.europarl.europa.eu/news/el/press-room/20201109IPR91118/na-uperischuoun-oi-europaiikes-axies-akomi-kai-se-katastasi-ektaktis-anagkis>, τελευταία επίσκεψη: 26.1.2021.